Commissie Omgevingskwaliteit

Bezoekadres
Weesperplein 8
Amsterdam

Postbus 1409
1000 BK Amsterdam
crk@amsterdam.nl
www.crk.amsterdam.nl

Commisse Aanwijzing Monumenten

Onderwerp	Adviesaanvraag aanwijzing vijf torenflats Ilperveldstraat 1 t/m 165
Datum	19 mei 2025
Commissie	Petra Brouwer (voorzitter), Isabel van Lent (architectuurhistoricus), Wim de Wagt (architectuurhistoricus), Bastiaan van de Kraats (restauratiearchitect)
Secretaris	Elles van den Hoek, Mirte Kooij
Adviseur(s)	Agnes Hemmes, Wijnand Galema (Monumenten en Archeologie)

Geachte leden van het dagelijks bestuur van stadsdeel Noord,

U heeft de subcommissie Aanwijzing Monumenten van de Commissie Omgevingskwaliteit gevraagd advies uit te brengen over de aanwijzing van vijf torenflats aan de Ilperveldstraat 1 t/m 165 als gemeentelijk monument.
De commissie hanteert bij de advisering de selectiecriteria voor monumenten en beschermde stads- en dorpsgezichten, zoals vastgesteld in de Erfgoedverordening. Zij beoordeelt of dit ensemble voor Amsterdam van belang is vanwege de stedenbouwkundige, architectonische en/of cultuurhistorische waarde. Daarnaast wordt vastgesteld in hoeverre het een gaaf en/of zeldzaam voorbeeld is voor een bepaalde periode of van een bepaald (gebouw)type.

De commissie adviseert u de, in 1965-66, naar ontwerp van architect B.J. Nieuwenhuis gebouwde torenflats niet aan te wijzen als gemeentelijk monument. De voornaamste waarde ligt in de stedenbouwkundige opzet en ligging van het ensemble. De typologie van de molenwiekstructuur is cultuurhistorisch interessant. Echter de architectonische kwaliteit en gaafheid van zowel het exterieur als het interieur zijn te gering om het ensemble te beschermen als gemeentelijk monument. De orde 1 status, in combinatie met een sloopbescherming, is een passend instrument om de nog aanwezige waarden te beschermen.

Stedenbouwkundige waarde
Het ensemble van vijf flats is onderdeel van het Algemeen Uitbreidingsplan (AUP) in Nieuwendam-Noord, de meest oostelijke van de drie naoorlogse wijken in Amsterdam-Noord (nu Waterlandpleinbuurt). De torens bevinden zich in het Baanakkerspark dat de overgang vormt tussen het hoger gelegen Nieuwendam en de lagere Buikslotermeer. Het park vormt een uniek landschappelijk element waarin de dijk en de ringsloot van de Buikslotermeerpolder zijn opgegaan. Het dijklichaam werd hiertoe afgegraven en de ringsloot omgevormd tot een

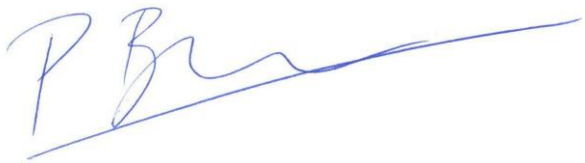
bajonetvormige singel. De flatgebouwen liggen in één lijn parallel aan de vaart, maar zijn ten opzichte van de orthogonale structuur van de wijk zo'n 45 graden gedraaid. Door de hoekverdraaiing ontstaan een sterke samenhang, bijzonder doorzichten en een goede bezonning in de woningen. Het groen van het Baanakkerspark is rondom de flats doorgezet. De unieke setting, net buiten de vaart en aan de rand van het glooiende landschap is hier goed te ervaren.

Cultuurhistorische en architectonische waarde
Over architect B.J. Nieuwenhuis (geboorte- en sterfjaar onbekend) is nauwelijks informatie te vinden, waardoor de torens niet duidelijk in een oeuvre te plaatsen zijn. De flats kenmerken zich door een uitgesproken geometrische vorm, hun architectuur is sober en doelmatig. Ze zijn een vroeg voorbeeld van de veranderende woningmarkt van de jaren zestig waarin meer ruimte werd geboden aan middenstandswoningen, die met uitzicht, comfort en privacy in de behoeftes van de middenklasse voorzagen: een 'urban villa' voor de gewone man.
Door de molenwiek-opzet met de buitenruimtes tussen de gebouwde wieken, zijn de verblijfsruimten van de woningen van elkaar gescheiden, waardoor privacy geboden wordt. Dit is samen met de beperkte hoogte van zes verdiepingen binnen de typologie van de torenflat bijzonder.
De grootse kwaliteit in het interieur ligt in de manier waarop de betonconstructie is opgenomen in de plattegrond. De vierkante kolommen langs de buitengevels vielen deels weg in de vaste kasten tussen de vertrekken, maar in de woonkamer vormen de kolommen en dwarsbalken 'nissen' en zorgen daarmee voor geleding van de wand.

Gaafheid, herkenbaarheid en zeldzaamheid
Hoewel de hoofdopzet van de architectuur bewaard is gebleven zijn er in de tijd diverse aanpassingen aan de gevelopeningen doorgevoerd. De sobere architectuur is niet bijzonder maar verzorgd.
De afwerking van de gemeenschappelijke ruimten is op een paar plekken nog origineel maar niet van uitzonderlijke kwaliteit. De eerder genoemde betonconstructie is overal nog intact.
De combinatie van de molenwiekvormige opzet en de (relatief) geringe bouwhoogte is binnen de Amsterdamse context van middenstandsbouw en typologie van de torenflat zeldzaam. Deze hoofdopzet wordt voldoende beschermd met de waardering als orde 1 en een sloopbescherming.

Aandachtspunten
Bij een mogelijke restauratie van de gevels adviseert de commissie de historische situatie als uitgangspunt te nemen, voor zowel de detaillering als de kleurstelling.

Amsterdam, 26 juni 2025
Commissie Aanwijzing Monumenten

Petra Brouwer, voorzitter

Cc Monumenten en Archeologie